

100 LAT
OCHRONY
WŁASNOŚCI
PRZEMYSŁOWEJ
W POLSCE

Księga jubileuszowa
Urzędu Patentowego
Rzeczypospolitej Polskiej

100 LAT OCHRONY WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ W POLSCE

Księga jubileuszowa
Urzędu Patentowego
Rzeczypospolitej Polskiej

redakcja naukowa
Alicja Adamczak

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

DR ALICJA ADAMCZAK

Prezes Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowni Państwo,

Księga Jubileuszowa wydana z okazji 100. rocznicy ochrony własności przemysłowej w Polsce i ustanowienia Urzędu Patentowego RP oraz zawodu rzecznika patentowego to publikacja szczególna, przedstawiająca szeroką gamę zagadnień związanych zarówno z historią, jak i teraźniejszością oraz perspektywami rozwoju systemu ochrony praw na dobrach niematerialnych i ich wykorzystania w praktyce.

Autorami materiałów zamieszczonych w tym tomie są wybitni specjaliści – teoretycy i praktycy, którzy w swojej działalności przyczyniają się do poszerzania wiedzy związanej z ochroną oraz korzystaniem z własności intelektualnej w działalności społeczno-gospodarczej. Wszystkim autorom, którzy z ogromną życzliwością wnieśli wartościowy wkład w powstanie tej publikacji, składam w imieniu Urzędu Patentowego RP i swoim własnym bardzo serdeczne podziękowania.

Obchody stulecia ochrony własności przemysłowej w Polsce, w ramach których przygotowana została Księga Jubileuszowa, objęte są honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, co podkreśla doniosłość tej rocznicy bezpośrednio związanej z odzyskaniem niepodległości przez Polskę w 1918 r.

Panu Prezydentowi pragnę złożyć serdeczne podziękowanie za słowo wstępne do Księgi Jubileuszowej, które przede wszystkim wskazuje na znaczenie własności intelektualnej dla rozwoju Polski jako kraju posiadającego zarówno bogate tradycje historyczne związane z wynalazczością, jak i obecnie wysoki potencjał do tworzenia rozwiązań technicznych i projektowych na najwyższym poziomie światowym.

Przesłanie skierowane przez Pana Prezydenta do Czytelników tej publikacji jest szczególnie znaczące w kontekście polityki rządu, ukierunkowanej na zwiększanie innowacyjności polskiej gospodarki i zakładającej wzrost liczby rozwiązań innowacyjnych m.in. poprzez upowszechnienie prawa własności przemysłowej oraz współtworzenie kultury innowacyjności i kultury własności intelektualnej.

Realizując zadania w tym zakresie, Urząd Patentowy RP aktywnie działa na rzecz upraszczania procedur związanych z uzyskiwaniem ochrony własności przemysłowej, udoskonalania legislacji oraz poszerzania świadomości przedsiębiorców i twórców odnośnie do korzyści płynących z ochrony praw na dobrach niematerialnych.

Urząd Patentowy RP, wypełniając szerokie spektrum zadań związanych z ochroną własności przemysłowej, jest więc jedną z kluczowych instytucji mających wpływ na tworzenie warunków rozwoju innowacyjnej gospodarki, w której obszarze szczególnie istotne jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu oraz wysokiej konkurencyjności, która w znacznym stopniu zależy od zdolności do kreowania nowych rozwiązań, technologii i produktów.

Tylko w otoczeniu rynkowym zapewniającym i respektującym taką ochronę przedsiębiorcy skłonni są bowiem do inwestowania w rozwiązania mające walor nowości, co jest podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego i społecznego, zwiększania liczby miejsc pracy, podniesienia jakości życia oraz coraz lepszego wykorzystania różnorodnych zasobów.

Wyjątkowa rola Urzędu Patentowego RP w procesie tworzenia gospodarki innowacyjnej wiąże się m.in. z intensywnym upowszechnianiem wiedzy o ochronie własności intelektualnej, inspirowaniem inicjatyw ukierunkowanych na transfer technologii oraz podejmowaniu działań służących tworzeniu społecznej kultury korzystania z własności intelektualnej. Urząd Patentowy RP inicjuje różnorodne procesy wspierające innowacyjność, mając bezpośredni kontakt z licznymi środowiskami tworzącymi polski potencjał intelektualny i gospodarczy: wynalzcami, naukowcami, prawnikami, projektantami, przedsiębiorcami oraz przedstawicielami innych zawodów, których działalność na wielu płaszczyznach związana jest z ochroną własności przemysłowej.

Tak szeroki zakres współdziałania z licznymi środowiskami i grupami zawodowymi sprawia, że Urząd Patentowy RP jest jednym z głównych ośrodków mających wpływ na kształtowanie postaw proinnowacyjnych. Inicjatywy edukacyjne oraz te związane z pobudzaniem innowacyjności i przedsiębiorczości są dla Urzędu Patentowego RP, jako centralnego organu administracji rządowej, jednym z najważniejszych priorytetów realizowanych w ramach działalności statutowej, poza udzielaniem ochrony na przedmioty własności przemysłowej.

Dostrzegając wyzwania związane z przyszłością, nie zapominamy o historycznych aspektach krajowej nauki i techniki. Dotychczasowy rozwój polskiej wynalazczości wskazuje jednoznacznie, że postęp techniczny dokonany w ciągu ostatnich 100 lat nie byłby możliwy bez ustawowej ochrony własności intelektualnej, a szczególnie własności przemysłowej.

Z perspektywy historycznej najbardziej znaczącą cezurą w dziejach ochrony innowacji technicznych w Polsce było powołanie Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13.12.1918 r., dekretem tymczasowym Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego. Urząd był jedną z pierwszych instytucji utworzonych po odzyskaniu niepodległości przez nasz kraj. Ten sam akt prawny określił również podstawowe ramy działania rzeczników patentowych jako zawodowych pełnomocników upoważnionych do reprezentowania stron postępowania przed Urzędem Patentowym RP. W 1919 r. Naczelnik Państwa wydał trzy kolejne dekrety stanowiące pierwsze nowoczesne regulacje prawne odzwierciedlające potrzeby polskiego społeczeństwa w zakresie ochrony własności przemysłowej, niezbędnej dla rozwoju gospodarczego odrodzonego państwa. W 1919 r. Polska przystąpiła także do Konwencji paryskiej z 1883 r., będącej pierwszym międzynarodowym aktem regulującym zasady ochrony własności przemysłowej, która stanowi na całym świecie podstawę traktatów i porozumień międzypaństwowych oraz regulacji krajowych w dziedzinie ochrony własności przemysłowej.

Te historyczne fakty dowodzą, że objęcie ochroną prawną wartości niematerialnych stanowiło – po odzyskaniu niepodległości – kwestię najwyższej wagi. Konieczność zapewnienia niezbędnych warunków dla rozwoju gospodarczego, a zwłaszcza wspierania odradzającego się przemysłu, wymagającego nowatorskich rozwiązań technicznych, była przedmiotem szczególnej troski rządu II Rzeczypospolitej. Skuteczna ochrona tych wartości wymagała bowiem poszanowania praw polskich wynalazców i projektantów, których aktywna postawa przyczyniała się do rozwoju gospodarki.

Powołanie Urzędu Patentowego i utworzenie systemu ochrony własności przemysłowej było zatem wyrazem przyjęcia przez najwyższe władze odrodzonej Polski zasady wspierania rozwoju technicznego i gospodarczego poprzez zagwarantowanie twórcy prawa do stworzonego wynalazku oraz bezpieczeństwa prawnego w obrocie.

W ciągu 100 lat nieprzerwanej działalności Urząd Patentowy RP udzielił ponad 228 tys. patentów na wynalazki, zarejestrował ponad 69 tys. wzorów użytkowych, 42 tys. wzorów przemysłowych, zdobniczych oraz wzorów rysunkowych i modeli, a także ponad 461 tys. znaków towarowych. Łącznie w tym okresie wpłynęło do Urzędu Patentowego RP ponad 1,2 mln zgłoszeń.

Obowiązujące obecnie w Polsce prawo własności przemysłowej jest zharmonizowane z regulacjami międzynarodowymi, co gwarantuje pełny udział naszego kraju w systemach ochrony własności intelektualnej zarówno w skali globalnej, jak i regionalnej.

Przekazując Państwu niniejszą Księgę Jubileuszową, czynię to z przekonaniem, że publikacja ta stanowi cenne źródło wiedzy dla wszystkich zainteresowanych problematyką funkcjonowania dóbr niematerialnych w systemie gospodarczym, prawnym i społecznym.

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, 29 marca 2018 roku

Wstęp do Księgi Jubileuszowej
„100 lat ochrony własności przemysłowej w Polsce”
wydanej z okazji setnej rocznicy
odzyskania przez Polskę niepodległości
i powołania Urzędu Patentowego RP

Szanowni Państwo!

Wielkie narodowe święto, jakim jest setna rocznica odzyskania niepodległości, to nie tylko przywołanie dziedzictwa naszej dumnej historii, lecz także refleksja nad wyzwaniem, które niesie przyszłość. Właśnie z takim poczuciem obchodzimy piękny jubileusz stulecia działalności Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Jest bardzo znamienne, że decyzja o utworzeniu tej instytucji zapadła w samych początkach odrodzonego życia państwowego. Urząd Patentowy RP powołany został w grudniu 1918 roku dekretem Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego. Wkrótce powstały także kluczowe regulacje prawne, dotyczące patentów na wynalazki oraz ochrony wzorów rysunkowych, modeli i znaków towarowych. Twórcy odrodzonej Rzeczypospolitej dobrze rozumieli, jak wielką wagę dla umocnienia fundamentów suwerennego bytu ma etos pozytywistyczny, rozwój cywilizacyjny, ochrona własności intelektualnej, wspieranie rodzimego przemysłu, handlu i przedsiębiorczości.

Polska myśl techniczna może się pochlubić wspaniałym dorobkiem. Jesteśmy dumni, jak wielu naszych rodaków lub osób polskiego pochodzenia zapisało się w historii jako znakomici wynalazcy, prekursorzy nowych dziedzin przemysłu i innowacyjnych technologii. Często ich nazwiska znane są w naszym społeczeństwie jedynie specjalistom, a przecież wiedza o twórczych talentach Polaków warta jest znacznie szerszego rozpowszechnienia.

Wszyscy słyszeliśmy choćby o Ignacym Łukasiewiczu – wynalazcy lampy naftowej i twórcy przemysłu naftowego. Z równym uznaniem warto pamiętać o zasługach Stefana Drzewieckiego – pioniera lotnictwa i żeglugi podwodnej. Michał Doliwo-Dobrowolski był prekursorem techniki prądu trójfazowego. Mieczysław Władysław Wolfke stworzył podwaliny telewizji i holografii. Janusz Groszkowski był pionierem polskiej radioelektroniki, twórcą urządzenia, które stało się podstawą współczesnych radarów. Jacek Karpiński skonstruował pierwszy na świecie, znakomity minikomputer osobisty. Polskie korzenie ma także sławny Steve Wozniak, twórca komputera Apple i współinicjator obecnej epoki cyfryzacji.

Złożona historia naszej Ojczyzny sprawiła, że nie wszystkim polskim wynalazcom dane było wspierać swoimi talentami rodzimą gospodarkę. Wielu było zmuszonych podjąć pracę za granicą – w poszukiwaniu wolności lub pełniejszej zawodowej samorealizacji. Wielu osiągnęło sukces już jako potomkowie emigrantów. Dlatego tym bardziej powinniśmy dzisiaj, w niepodległej Rzeczypospolitej, pielęgnować najlepsze tradycje przedwojenne i odwołując się do cennych współczesnych dokonań, dbać o to, aby polski kapitał intelektualny przyczyniał się przede wszystkim do polskiego rozwoju.

Żyjemy w świecie, który gwałtownie się zmienia. Postęp technologii cyfrowych, robotyki, prace nad stworzeniem sztucznej inteligencji, sukcesy biotechnologii oraz inne rewolucyjne osiągnięcia – tworzą zupełnie nową rzeczywistość gospodarczą i społeczną. Polska nie może pozostawać na peryferiach tych przemian.

Wyzwaniem czasu jest innowacyjność. Innowacyjność rozumiana jako umacnianie naszej konkurencyjności i budowanie trwałych podstaw wzrostu, jako długofalowa inwestycja w pomyślną przyszłość Polski i Polaków. To zadanie dla nas wszystkich. Zadanie dla „przedsiębiorczego państwa”, jakim powinna być Rzeczpospolita. Minęły czasy, gdy działający w pojedynkę zdolny inżynier, kreatywny naukowiec – lub tylko mały zespół ludzi – był w stanie dokonać przełomowego wynalazku czy odkrycia. Tym bardziej trudno w ten sposób przeprowadzić transfer wiedzy do gospodarki i przełożyć sukces badawczy na rynkowy. Potrzebne są do tego ogromne nakłady i dobrze zorganizowana, wieloletnia współpraca wielkich grup specjalistów, firm, instytucji i organów państwowych. Właśnie taki kompleksowy system, obejmujący sfery nauki, gospodarki oraz publicznej administracji pragniemy w Polsce tworzyć.

Musimy przekształcać dotychczasowy model gospodarczy, w którym polska konkurencyjność opierała się głównie na niskich kosztach wytwarzania i na zaadaptowanych zagranicznych wzorcach. Starajmy się, by w globalnych łańcuchach produkcji coraz bardziej liczyła się polska wartość dodana, osiągnięta dzięki rodzimym zasobom. Musimy stawać się krajem ośrodków badawczo-rozwojowych, komercjalizacji kapitału intelektualnego, skutecznie wdrożonych nowoczesnych technologii. Potrzeba, abyśmy byli dumni nie tylko z „Made in Poland”, ale przede wszystkim z „Created in Poland”. Będzie to możliwe przy osiągnięciu w najbliższych latach przynajmniej średniego unijnego poziomu w wydatkach na badania i rozwój. Mamy potencjał, aby podnieść pozycję Polski w Europejskim Rankingu Innowacyjności oraz stosunkowo niewielką, na tle innych krajów, liczbę wypracowanych przez Polaków patentów.

Wszyscy pracujący na rzecz tego wielkiego celu mogą liczyć na moje zaangażowanie i wsparcie. Pomnożenie polskiej innowacyjności traktuję jako jeden z priorytetów mojej prezydentury. Przywiązuję wielką wagę do projektu „Start-upy w Pałacu”, promującego polską kreatywność i realizowanego już od dwóch lat przez Kancelarię Prezydenta RP. Z dużymi nadziejami podpisałem ustawy o innowacyjności, w których widzę ważne narzędzie budowania w Polsce nowoczesnego państwa i gospodarki.

Cieszę się, że książka „100 lat ochrony własności przemysłowej w Polsce”, wydana z okazji stulecia Urzędu Patentowego RP, wpisuje się w nasze wspólne ambicje i dążenia. Stanowi ona nie tylko podsumowanie dotychczasowych osiągnięć polskich wynalazców i projektantów oraz prezentację dorobku polskiego prawa patentowego, ale również zwraca się ku wyzwaniom przyszłości. Serdecznie dziękuję wszystkim inicjatorom i autorom tej publikacji. Z okazji jubileuszu, składam najlepsze gratulacje pracownikom Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej, wyrażając głębokie uznanie dla Państwa misji publicznej. Wszystkim czytelnikom tej wartościowej książki życzę inspirującej lektury.

Z WYKAZAMI SŁOWNIKU

Ms. Alicja Adamczak
President
Patent Office of the
Republic of Poland
Warsaw

May 9, 2018

Dear President Adamczak,

With reference to the 100th Anniversary of the creation of the Patent Office of the Republic of Poland (PPO), I would like to recall that Poland acceded in 1919 to the Paris Convention for the Protection of Industrial Property and the instrument of ratification was deposited in the United International Bureau for the Protection of Intellectual Property (BIRPI). In 1970 BIRPI was transformed to become the World Intellectual Property Organization (WIPO). In other words, we can say that the cooperation between PPO and WIPO started almost 100 years ago.

During these 100 years, Poland has joined the majority of international intellectual property (IP) treaties administered by our Organization and intensively and constructively participated in the multilateral discussions on shaping the global IP ecosystem for the benefit of all. Through the PPO and your extraordinary leadership, Poland was one of the champions leading the international dialogue on women, innovation and intellectual property, and served as a reference in the Central European Region for the promotion and effective use of the IP system by young entrepreneurs and start-ups.

Our diverse cooperation encompassed such excellent initiatives as the introduction of compulsory classes on IP for students at Polish Universities, or the development of institutional IP policies at all Polish Universities. The annual International Conference on *Innovation and Creativity for Economy*, in March in Warsaw and the Symposium on *Industrial Property in Innovative Economy* in September in Krakow have become important regional rendez-vous's of the IP community and serve as benchmarks for high level exchange of experience on IP and its future developments.

In 2018 our fruitful cooperation further intensified with the launch of two new important initiatives, namely the creation of a Joint Master's Program on IP with the Jagiellonian University, or the signature of a Memorandum of Understanding (MoU) on Alternative Dispute Resolution Services.

/...

It is to be highlighted as well, that Polish inventors and companies are also important users of our global IP protection systems (Patent Cooperation Treaty (PCT), the Madrid System for the International Protection of Trademarks and the Hague System for the International Protection of Industrial Designs), with growing demand throughout the years. The establishment of the Visegrad Patent Institute (VPI), by Poland, the Czech Republic, Hungary, and Slovakia and its appointment as an International Searching Authority (ISA) and International Preliminary Examining Authority (IPEA) under the PCT further facilitates the use of the system by regional stakeholders, as it allows them to file international patent applications and communicate with VPI in their national language.

Maria Skłodowska-Curie, one of the most famous inventors in history, once said: *One never notices what has been done; one can only see what remains to be done.*

With this motto in mind, we need to acknowledge the longstanding excellent cooperation between Poland and WIPO and congratulate the PPO on all the amazing achievements so far. At the same time, in line with Ms. Skłodowska-Curie's message, together with all my colleagues, we remain committed to jointly finding ways to further support the innovation system in Poland and meet the challenges of the rapidly changing global environment.

Yours sincerely,

Francis Gurry
Director General

Dear President Adamczak,

It is 100 years since the establishment of the intellectual property protection system in Poland and the Polish Patent Office (PPO), which is a great achievement in itself. However, as President of the European Patent Office (EPO), I would like to focus on the events of the last thirty years during which our two patent authorities have shared a close and fruitful co-operation. Indeed, we have supported each other in aiming to provide high quality patent protection to inventors in Poland and throughout Europe, supporting innovation and a prosperous European economy.

As early as spring 1990, just after the fall of the Iron Curtain, the members of the Administrative Council of the European Patent Organisation had already started to discuss policy approaches to relations with the states of Eastern Europe. Political upheaval in Eastern Europe had triggered the need to build new, closer relations between East and West through the development of technical co-operation.

Poland was one of the first countries after 1989 aiming to align its patent legislation with the European Patent Convention (EPC). Its purposes were clear: to foster the protection of innovation from the Polish industries and universities and to open up the country's markets for trade, facilitating technology transfer. In so doing, the Polish authorities would also be able to develop their industrial property system in order to encourage foreign and domestic investment.

It was precisely this strong political will and clear objective that formed the basis of co-operation between the EPO and the PPO. The first programme on technical co-operation with Poland was already launched in 1991. Covering a five-year period, the programme consisted of four main areas: staff training, modernisation of search collections, development of computer tools and the development of patent information services for the general public.

In the meantime Poland had, together with several other countries and within the framework of the European Union's policy, signed Association Agreements that considered accession to the EPC as part of the *acquis communautaire*. This was the moment when the fundamental objective of co-operation began to take on the form of preparing for membership of the European Patent Organisation, a family of countries which was to grow from seven member states in 1977 to 38 today.

Following the request for accession filed by the Republic of Poland in November 1996, the Polish delegation made its debut in the Administrative Council of October 1997 as an observer state, together with the other Visegrad countries. Co-operation continued with considerable input from both sides. It covered a multitude of activities and enshrined a cooperation policy for the future: expert missions, study visits, training sessions and working groups made progress possible in technical fields and projects. Just as importantly, the activities fostered human relations and professional trust.

In January 1999 the Administrative Council unanimously approved the invitation to Poland and seven other countries to join the EPC. Five years later, the process was successfully concluded with the ratification of the Convention by the Republic of Poland on 1 March 2004.

Since that moment, Poland has always been an active member of the European Patent Organisation (EPO). It has been a strong supporter of its strategies and objectives, working together with the other member states to achieve the goals of the organisation but, more

importantly, to serve the innovators of Europe. The EPO and PPO have continued to implement joint activities within the framework of the EPO's co-operation with the member states with great success.

Among the many successful co-operation projects, there are a number that strike me as particularly beneficial – projects that have continually produced results and benefits for users. Poland, for example, has been one of the most enthusiastic participants of the Candidate Support Program, a programme that supports prospective candidates in their preparations for the European Qualifying Examination (EQE), so that they may represent users as fully qualified patent attorneys before the EPO. Since the start of the programme in 2012, the number of EQE-qualified professional representatives in Poland has risen from just four to 28.

The Polish Patent Office has also always been at the frontline of IT co-operation projects. The joint EPO-PPO effort to collect and convert national patent data into electronic form as part of the Quality at Source project has proved particularly effective. The Espacenet worldwide search database, for example, has been significantly enriched by more than 400 000 patent documents from Poland, giving users unrivalled access to valuable patent information. With Poland's contributions, we were also able to supply Patent Translate, which has brought language barriers down and given anyone the ability to translate patent documents. This free-to-use automatic translation service covering 32 languages now receives over 40 000 translation requests per month from Poland alone.

Furthermore, strong collaboration has been cemented with the Polish network of patent information centres (PATLIB). With 27 centres altogether, it is the second largest among the member states of the European Patent Organisation. PATLIBs provide valuable services to entrepreneurs, SMEs, private inventors and students at local level by giving them advice and insight on patents and patent information. In 2014, Europe's largest conference on Patent Information was held in Warsaw, uniting some 300 information specialists from all over the world. In addition to PATLIB cooperation, constructive relations were forged between the EPO Academy and active Polish universities.

Users in Poland as well as in the whole of Europe have clearly benefited from Poland's accession to the EPC, as indicated by an increasing number of patent applications from Poland. At the time of accession in 2004, 481 applications for European Patents had been filed in total by Polish applicants over the course of the previous 26 years since 1978. These days, that is roughly the number of patent applications from we receive from Poland every year. In 2017 alone we received 469 patent applications.

The Polish intellectual property system has changed beyond recognition in the last 100 years. Similarly, our two organisations have developed closer relations since 1990, when our first cooperation started. Whatever the challenges and opportunities, the EPO and PPO can be confident of our desire and ability to support each other in our quest to serve innovators. I wish the Polish Patent Office and all our Polish colleagues many more decades of successful development.

Yours sincerely,

Benoît Battistelli
President

The Executive Director

Dear Ms Adamczak

At a time when the IP system is facing a lot of challenges including responding to technological change, the rapid rise in the number of global IP rights, and increasing infringements, it is vital that the registration and protection of these rights is as "joined up" as possible.

Within the EU, there is a two-tier system of rights with national-level protection and unitary rights such as the trade marks, designs, agricultural geographical indications, plant varieties and, of course, the patents administered by the European Patent Office.

Consequently, for some years now, the IP offices within the EU have been engaged in a process of cooperation and convergence for trade marks and designs under the European Union Intellectual Property Network, which operates in close partnership with user associations.

This network was supported by a Cooperation Fund, set up by the EUIPO, which received the European Institute of Public Administration's *European Public Sector Award for 2017* in the national and European Category.

But while the EUIPO may have initiated this cooperative effort, its success has been due to the energy and commitment of all the participants, including the Patent Office of the Republic of Poland.

The main goal of this cooperation has been to provide a level playing field for users of the IP system by doing away, where possible, with unnecessary differences in processes, and providing advanced user-friendly tools.

From the start the Polish office has played a very important role within this network, acting as one of the pioneers for the *Back Office* project, which can be considered as one of the most challenging digital transformation projects in terms of size and complexity.

../...

The *Back Office* project was something completely new. Now, since it was introduced in 2014 after being refined and developed with the help of the pioneer offices, 13 IP offices have implemented it in order to deliver a more efficient service.

This is just one example of the strong support from the Patent Office of the Republic of Poland for the modernisation and improvement of the IP system, and the office's positive influence for the benefit of both Polish and EU right holders.

To date, the Polish office has implemented a total of 20 cooperation projects in the Cooperation Fund, including the global databases TMView and Designview; TMClass; e-filing for trade marks and designs; and seven Convergence Program projects.

The Polish office continues to be deeply involved in the working groups of the European Cooperation Projects, and in the effort to improve management systems and quality controls throughout the EU IP system.

This interest and commitment underlines the importance given to IP rights in the Republic of Poland, which is quite rightly being highlighted and celebrated in this 100th anniversary year of the Polish office.

The EUIPO is proud to be a partner of the Patent Office of the Republic of Poland in these cooperative endeavours and looks forward to continuing to work together in the interest of users in the decades to come.

Yours sincerely

António Campinos

Executive Director of the European Union Intellectual Property Office (EUIPO)

PREZESI URZĘDU
PATENTOWEGO
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

1919–2018

1919 – stanowisko Prezesa UP
obejmuje dr inż. Marian Kryzan

1920 – stanowisko Prezesa UP
obejmuje prof. Wacław Suchowiak

1921 – stanowisko Prezesa UP
obejmuje Stefan Czaykowski

1945 – funkcję p.o.
Prezesa UP obejmuje
inż. Włodzimierz Choynowski

1949 – stanowisko
Prezesa UP obejmuje
prof. dr inż. Zbigniew Muszyński

1963 – stanowisko Prezesa UP
obejmuje inż. Ignacy Czerwiński

1968 – stanowisko
Prezesa UP obejmuje
inż. Zdzisław Nowakowski

1969 – funkcję p.o. Prezesa UP
obejmuje inż. Tadeusz Jarno

5 marca 1970 – stanowisko
Prezesa UP obejmuje
dr Jacek Szomański

5 stycznia 1989 – stanowisko
Prezesa UP obejmuje
dr inż. Wiesław Kotarba

1 lipca 2002 – stanowisko
Prezesa UP obejmuje
dr Alicja Adamczak

Część pierwsza

HISTORIA
WŁASNOŚCI
PRZEMYSŁOWEJ

STO LAT W CIENIU PATENTU – OCHRONA WZORÓW UŻYTKOWYCH W POLSCE

Marcin Balicki

W porównaniu z patentami na wynalazki lub prawami z rejestracji wzorów przemysłowych, historycznie nieco od nich późniejsza instytucja wzoru użytkowego jest zdecydowanie mniej rozpowszechniona w krajowych systemach prawa własności przemysłowej. Co prawda, już w 1911 r. w Waszyngtonie dokonano rewizji Konwencji paryskiej o ochronie własności przemysłowej, dodając do katalogu chronionych przedmiotów własności przemysłowej wzory użytkowe, lecz nie spowodowało to powszechnego jej adaptowania przez państwa zrzeszone w Związku Ochrony Własności Przemysłowej¹. Zgodnie z danymi WIPO obecnie różne modele ochrony wzorów użytkowych, a szerzej – patentów drugiego rzędu² – przewiduje około 55 państw, przy czym wiele z nich zaadaptowało tę instytucję relatywnie niedawno, dopiero w latach 80. i 90. ubiegłego stulecia³. Z tego

¹ Artykuł 1 ust. 2 Konwencji paryskiej z 20.03.1883 r. o ochronie własności przemysłowej w brzmieniu nadanym Aktem sztokholmskim z 14.07.1967 r. (Dz.U. z 1975 r. poz. 51; dalej: Konwencja paryska). W rezultacie do wzorów użytkowych ma zastosowanie zasada traktowania narodowego (art. 2 Konwencji paryskiej) oraz zasada pierwszeństwa konwencyjnego (art. 4 Konwencji paryskiej).

² Zob. m.in. M. Balicki, *System patentowy drugiego rzędu – geneza i model w wybranych porządkach prawnych*, ZNUJ PPWI 2015/4, s. 63 i n.

³ Należą do nich: Albania, Angola, Argentyna, Armenia, Aruba, Australia, Austria, Azerbejdżan, Białoruś, Belize, Brazylia, Boliwia, Bułgaria, Chile, Chiny wraz z Hongkongiem i Makao, Kolumbia, Kostaryka, Czechy, Dania, Ekwador, Egipt, Estonia, Etiopia, Finlandia, Francja, Gruzja, Niemcy, Grecja, Gwatemala, Honduras, Węgry, Indonezja, Irlandia, Włochy, Japonia, Kazachstan, Kuwejt, Kirgistan, Laos, Malezja, Meksyk, Peru, Filipiny, Polska, Portugalia, Republika Korei, Republika Mołdowy, Federacja Rosyjska, Słowacja, Hiszpania, Tajwan, Tadżykistan, Trynidad i Tobago, Turcja, Ukraina, Urugwaj, Uzbekistan. Do tej listy należy dodać co najmniej Botswanę, Dominikanę, Kenię, Kolumbię, Mongolię, Panamę, Salwador, Tonga, Ugandę, Wenezuelę oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie. Tak M. McDonald, U. Suthersanen, S.M. Maniatis, *Design and Copyright Protection of Products: World Law and Practice*, London 1997. Zob. K.S. Kardam, *Utility Model – a tool for economic and technological development: a case study of Japan*, WIPO and Japan Patent Office 2007, s. 2–3.

punktu widzenia decyzja przedwojennego ustawodawcy, aby w katalogu praw własności przemysłowej obok patentów na wynalazki, praw z rejestracji wzorów zdobniczych (wcześniej: wzorów rysunkowych i modeli) oraz praw ochronnych na znaki towarowe, znalazły się także wzory użytkowe, miała pionierski charakter. Być może inspirację stanowiła niemal trzydziestoletnia historia ochrony „małych wynalazków” w byłym zaborze pruskim, albowiem to w Niemczech wypracowano formułę ochrony niezaawansowanych innowacji technicznych za pomocą praw wyłącznych skonstruowanych w sposób zbliżony do patentu⁴. W pierwszej kolejności należy jednak przypomnieć, że w Cesarstwie Niemieckim samą ochronę patentową wprowadzono stosunkowo późno, dopiero w 1877 r.⁵ i przy jednoczesnym założeniu, że będzie ona zapewniała priorytet krajowej wynalazczości i wytwórczości⁶. Konieczność regulowania ustawą kolejnego poziomu twórczości technicznej wynikała z kilku przyczyn. Po pierwsze, w orzeczeniu wydanym w 1878 r. Najwyższy Sąd Handlowy Cesarstwa potwierdził, że przepisy ustawy o wzornictwie przemysłowym (das Geschmackmustergesetz z 1876 r.) pozwalają na objęcie wyłącznością jedynie cech estetycznych wzoru, a nie funkcjonalnych bądź technicznych⁷. W rezultacie wielu lokalnych rzemieślników oraz wynalazców straciło możliwość otrzymania monopolu na opracowywane przez siebie narzędzia, maszyny lub ich ulepszenia. Po drugie, niemiecki urząd patentowy skrupulatnie i restrykcyjnie podchodził do badania i oceny spełnienia przesłanki poziomu wynalazczego. Dlatego autor „małego wynalazku” miał niewielkie szanse na uzyskanie ochrony patentowej. Po trzecie, ustanowienie prawa wyłącznego udzielanego w postępowaniu rejestracyjnym miało odciążyć urząd patentowy, który musiał przeznaczać coraz więcej zasobów na badanie wzrastającej liczby zgłoszeń rozwiązań o różnym stopniu dojrzałości technicznej. Dlatego już w 1891 r. uchwalono ustawę o ochronie wzorów użytkowych, która definiowała „klasyczną” formę prawa wyłącznego takiego typu⁸.

Przedmiotem ochrony wprowadzonej tym aktem prawnym były modele sprzętu roboczego, artykułów codziennego użytku bądź ich części,

⁴ Historycznie pierwsze eksperymenty z wprowadzeniem prawa wyłącznego tego rodzaju miały miejsce w Wielkiej Brytanii w połowie XIX w.

⁵ Poszczególne kraje związkowe przyjmowały takie regulacje już wcześniej, np. Prusy w 1815 r.

⁶ U. Suthersanen, *Utility Models and Innovation in Developing Countries*, Geneva 2006, s. 15.

⁷ Szerzej E. Wadle, *Zur Vorgeschichte des Musterschutzes im Deutschen Recht* [w:] *Geistiges Eigentum Bausteine zur Rechtsgeschichte*, Weinheim 1996, s. 563 i n.

⁸ Ustawa das Gebrauchsmustergesetz z 28.08.1891 r. (1986 BGBl. I 1455).

jeżeli na skutek swojego ukształtowania, układu lub zestawienia służyły celom użytkowym i związanym z wykonywaniem pracy. Takie ujęcie wykluczało z pojęcia wzoru użytkowego procesy i metody postępowania oraz obiekty, których zewnętrzne ukształtowanie nie wpływało na funkcjonalność, na przykład obwody elektryczne. Ścisłe powiązanie określonej konstrukcji przedmiotu z pełnieniem przez ten przedmiot funkcji użytkowych miało dwojakie przyczyny. Po pierwsze, wynikało z tradycyjnego powiązania ochrony wzorów przemysłowych i użytkowych⁹ – wszak jeszcze do wydania wspomnianego rozstrzygnięcia przez Najwyższy Sąd Handlowy Cesarstwa dopuszczano rozciąganie monopolu z rejestracji wzoru przemysłowego na techniczny aspekt wytworu. Po drugie, nie widziano potrzeby w udostępnieniu nowego prawa wyłącznego autorom rozwiązań technologicznych, skoro w zamyśle projektodawców wzór użytkowy miał być narzędziem ochrony mniej zaawansowanych sprzętów, których istota techniczna byłaby możliwa do zrozumienia „na pierwszy rzut oka” przez konkurentów uprawnionego i sędziów rozstrzygających spory o naruszenie praw wyłącznych. Trafność tego ostatniego argumentu osłabiała praktyka rejestrowania jako wzorów użytkowych skomplikowanych urządzeń, np. górniczych¹⁰. Również przesłanki uzyskania ochrony ukształtowano z myślą o narzędziach i usprawnieniach opracowywanych przez lokalne przedsiębiorstwa. Wzór użytkowy miał przejawiać się w nowej, promującej cele użytkowe formie przestrzennej, która w szczególności została wytworzona w sposób tańszy lub prostszy¹¹. Nowość wzoru mogło zniweczyć jedynie wcześniejsze opublikowanie jego opisu drukiem bądź publiczne stosowanie na terytorium Niemiec, co zresztą nie uległo zmianie po dziś dzień. *Differentia specifica* wzorów użytkowych był oczywiście wymóg służenia przez wzór celom użytkowym (niem. *die Förderung des Gebrauchszwecks*), pozwalający na koncepcyjne odróżnienie wzoru użytkowego od wzoru zdobniczego (przemysłowego)¹². Pomimo braku wyraźnego wskazania ze strony ustawodawcy, w literaturze i orzecznictwie powszechnie przyjmowano, że przesłanka użyteczności mieści w sobie nie tylko funkcjonalność przedmiotu wytworzonego

⁹ Ta myśl zostanie podjęta przez polskiego przedwojennego ustawodawcę, o czym niżej.

¹⁰ T. Iwai, *Modalities of Future Utility Model System*, „Institute of Intellectual Property Bulletin” 2004, s. 40.

¹¹ Tak ujął to Sąd Najwyższy Rzeszy w wyroku z 18.04.1936 r., Reichsgericht Urteil vom 18. April 1936 [w:] *Juristische Wochenschrift* 1936 (2086), za: W. Gramm, *Der Gegenstand eines Gebrauchsmusters nach dem Gesetz zur Änderung des Gebrauchsmustergesetzes*, GRUR 1985, s. 652.

¹² W. Gramm, *Der Gegenstand*, GRUR 1985, s. 652.

Redaktor naukowa składa uprzejme podziękowania
Pani Małgorzacie Gebler
za pomoc okazaną w pracach nad Księgą.

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Łamanie
Krystyna Szych – JustLuk

Projekt graficzny okładki
Agata Juskowiak

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2018

ISBN 978-83-8124-769-6

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

